ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 24ης Οκτωβρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-99/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Gottfried Linhart

και

Hans Biffl

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ) καθώς και των οδηγιών 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/004, σ. 145), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/35/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 151, σ. 32), και 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P Puissochet, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen, B. Σκουρή, F. Macken και J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο G. Linhart, εκπροσωπούμενος από τον G. Legat, Rechtsanwalt,

— ο H. Biffl, εκπροσωπούμενος από τον C. Hauer, Rechtsanwalt,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Sack και M. França,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαρτίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 29ης Ιανουαρίου 2001, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Φεβρουαρίου 2001, το Verwaltungsgerichtshof υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ) καθώς και των οδηγιών 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/004, σ. 145), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/35/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 151, σ. 32, στο εξής: οδηγία 76/768), και 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δικών λόγω της επιβολής προστίμου κατά των G. Linhart και H. Biffl, στους οποίους προσάπτεται ότι διέθεσαν στην αγορά καλλυντικά προϊόντα με ανακριβείς ενδείξεις.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο ώστε στην επισήμανση, στην προσφορά προς πώληση και στη διαφήμιση των καλλυντικών προϊόντων το κείμενο, οι ονομασίες, τα σήματα, οι εικόνες ή τα άλλα σύμβολα παραστατικά ή μη, να μη χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν σε αυτά τα προϊόντα χαρακτηριστικά τα οποία δεν έχουν. [...]»

4 Το άρθρο 7α, παράγραφος 1, της οδηγίας 76/768 προβλέπει:

«Ο παρασκευαστής ή ο εντολοδόχος του ή το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου παρασκευάζεται ένα καλλυντικό προϊόν ή το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τη διάθεση εισαγόμενων καλλυντικών στην κοινοτική αγορά εξασφαλίζει ότι οι αρμόδιες αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών έχουν, για λόγους ελέγχου, εύκολα πρόσβαση, στη διεύθυνση που προσδιορίζεται στην ετικέτα σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', στις ακόλουθες πληροφορίες:

[...]

στ) τα υφιστάμενα στοιχεία όσον αφορά τις παρενέργειες της χρήσης του καλλυντικού για την ανθρώπινη υγεία·

ζ) την απόδειξη του αποτελέσματος την οποία υποτίθεται ότι έχει το καλλυντικό, όταν αυτό αιτιολογείται από τη φύση του αποτελέσματος ή του προϊόντος.»

5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 84/450 προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να υπάρχουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για τον έλεγχο της παραπλανητικής διαφήμισης προς το συμφέρον τόσο των καταναλωτών όσο και των ανταγωνιστών και γενικότερα του κοινού.

[...]»

6 Κατά το άρθρο 7 της οδηγίας 84/450:

«Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν διατάξεις προκειμένου να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη προστασία στους καταναλωτές, στα πρόσωπα που ασκούν εμπορική, βιομηχανική, βιοτεχνική ή επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και στο κοινό γενικότερα.»

Η εθνική ρύθμιση

7 Ο Bundesgesetz über den Verkehr mit Lebensmittel, Verzehrprodukten, Zusatzstoffen, Kosmetischen Mitteln und Gebrauchsgegenständen (Lebensmittelgesetz 1975) (ομοσπονδιακός νόμος για τη διάθεση στο εμπόριο τροφίμων, προϊόντων για ανθρώπινη κατανάλωση, προσθετικών, καλλυντικών προϊόντων και αντικειμένων για τρέχουσες χρήσεις, στο εξής: LMG), της 23ης Φεβρουαρίου 1975, προβλέπει στο άρθρο 8:

«Τα τρόφιμα, προϊόντα για κατανάλωση και προσθετικά:

[...]

f) φέρουν ψευδή επισήμανση, όταν τίθενται σε κυκλοφορία με ενδείξεις ικανές να παραπλανήσουν τον καταναλωτή όσον αφορά στοιχεία που είναι ουσιώδη κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών και ιδίως κατά τις προσδοκίες των καταναλωτών, όπως είναι οι ενδείξεις περί είδους, προελεύσεως, χρήσεως, χρόνου διατηρήσεως, χρόνου παραγωγής, ποιότητας, περιεκτικότητας σε συστατικά που καθορίζουν την αξία του προϊόντος, ποσότητας, μεγέθους, αριθμού ή βάρους, ή όταν τίθενται σε κυκλοφορία με τέτοια μορφή ή συσκευασία που είναι δυνατόν να παραπλανήσει ή με απαγορευμένες ενδείξεις που αφορούν την υγεία.»

8 Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3, του LMG προβλέπει:

«1. Κατά τη διάθεση στην αγορά τροφίμων, προϊόντων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση ή προσθετικών, απαγορεύεται:

a) η αναφορά στην προφύλαξη, καταπράϋνση ή θεραπεία ασθενειών ή συμπτωμάτων ασθενειών, ή στις φαρμακολογικές συνέπειες ή στις επιπτώσεις επί της λειτουργίας του οργανισμού, ιδίως από τη δράση τους που συμβάλλει στη διατήρηση της νεότητας, επιβραδύνοντας τη διαδικασία γηράνσεως, που συμβάλλει στο αδυνάτισμα ή στη διατήρηση της υγείας, ή προκαλεί την εντύπωση ότι έχει μια τέτοια δράση·

b) η παραπομπή στο ιστορικό ασθενών, σε ιατρικές συστάσεις ή γνωματεύσεις·

c) η χρησιμοποίηση σχετικών με την υγεία εικονογραφήσεων ή περιγραφών των οργάνων του ανθρωπίνου σώματος, απεικονίσεων των ασκούντων ιατρικά επαγγέλματα ή των μελών θεραπευτηρίων ή άλλων απεικονίσεων που παραπέμπουν σε θεραπευτικές δραστηριότητες.

[...]

3. Με απόφαση του Ομοσπονδιακού Υπουργού Υγείας και Περιβάλλοντος παρέχεται άδεια, κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως, για την αναγραφή στοιχείων που αφορούν την υγεία επί συγκεκριμένων τροφίμων ή καταναλωτικών ειδών εφόσον εξασφαλίζεται η προστασία του καταναλωτή από παραπλανήσεις. Η απόφαση ανακαλείται εφόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδείας.»

9 Το άρθρο 26, παράγραφος 1, του LGM απαγορεύει τη διάθεση στην αγορά καλλυντικών προϊόντων τα οποία:

«a) βλάπτουν την υγεία υπό συνήθεις ή προβλέψιμες συνθήκες χρήσεως·

b) περιέχουν φαρμακολογικά δραστικές ή μη επιτρεπόμενες χρωστικές ουσίες οι οποίες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδείας ή απαντούν σε απαγορευμένες ποσότητες·

c) είναι αλλοιωμένα·

d) έχουν ψευδείς ενδείξεις·

e) δεν ανταποκρίνονται στους κανόνες του άρθρου 27.»

10 Κατά το άρθρο 26, παράγραφος 2, του LMG:

«Το άρθρο 8, στοιχεία a), b) και f), εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν [για το εμπόριο καλλυντικών προϊόντων], το δε άρθρο 9 εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ότι δεν επιτρέπονται παραπλανητικές αναφορές στις επιπτώσεις επί της λειτουργίας του

οργανισμού ή σε φαρμακευτικά αποτελέσματα καθώς και οι εικονογραφικές παραστάσεις για τη διευκρίνιση του τομέα χρήσεως του προϊόντος. Σε περίπτωση που αναφέρεται η ύπαρξη τέτοιων αποτελεσμάτων, οι δραστικές συστατικές ουσίες πρέπει να γνωστοποιούνται στις αρχές, εφόσον αυτές το ζητήσουν.»

Οι διαφορές στην κύρια δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Δύο διαφορές στην κύρια δίκη αποτέλεσαν την αφορμή για την υποβολή της παρούσας αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

12 Με απόφαση του Unabhängiger Verwaltungssenat Wien (Αυστρία) της 22ας Φεβρουαρίου 1999, κρίθηκε ότι ο G. Linhart, διαχειριστής της Colgate Palmolive GmbH, υπέπεσε σε διοικητική παράβαση βάσει της συνδυασμένης εφαρμογής των άρθρων 74, παράγραφος 1, 9, παράγραφος 1, στοιχείο a), και 8, στοιχείο f), του LMG, λόγω του ότι η ανωτέρω εταιρία διέθεσε στην αγορά το καλλυντικό προϊόν «Palmolive flüssige Seife Prima Antibakteriell» επί της συσκευασίας του οποίου υπήρχε η ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο».

13 Το Unabhängiger Verwaltungssenat im Land Niederösterreich (Αυστρία) έκρινε με απόφαση της 9ης Μαΐου 2000 ότι ο H. Biffl, ως διαχειριστής της Haarkos Parfumeriewaren und Kosmetika GmbH, είχε παραβεί τα άρθρα 74, παράγραφος 1, 9, παράγραφος 1, στοιχείο b), και 8, στοιχείο f), του LMG, λόγω του ότι η ανωτέρω εταιρία διένειμε το προϊόν «Keralogie Creme-Peeling Anti Schuppen regulierendes Haarbad» επί της συσκευασίας του οποίου υπήρχε η ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο».

14 Στις προσφυγές που άσκησαν κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof, οι G. Linhart και H. Biffl υποστήριξαν ότι η ισχύουσα αυστριακή νομοθεσία, επί της οποίας στηρίζονται οι εν λόγω αποφάσεις, αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο, ιδίως στις διατάξεις της οδηγίας 76/768 και στη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως αυτή διαμορφώθηκε κυρίως με την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1999, C-77/97, Unilever (Συλλογή 1999, σ. I-431).

15 Το Verwaltungsgerichtshof τονίζει ότι το ζήτημα της συμβατότητας της αυστριακής ρυθμίσεως, όπως αυτή θα έπρεπε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της κύριας δίκης, προς τη Συνθήκη ΕΚ και προς τις οδηγίες 76/768 και 84/450 δεν έχει πλήρως διευκρινιστεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η οδηγία 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων (ΕΕ L 109, σ. 29), σύμφωνα με την οποία η επισήμανση δεν πρέπει να αποδίδει σε τρόφιμα ιδιότητες προλήψεως, αγωγής και θεραπείας ασθενειών που προσβάλλουν ανθρώπους ή να προβάλλει τις ιδιότητες αυτές, εφαρμόζεται εξίσου στα καλλυντικά.

16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει στα άρθρα 28 και 30 ΕΚ, στην οδηγία 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/667/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, και με την οδηγία 93/35/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993 [...], ιδίως στο άρθρο της 6, παράγραφος 3, καθώς και στην οδηγία 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική

διαφήμιση [...], ιδίως στα άρθρα της 4 και 7, η ρύθμιση ενός κράτους μέλους η οποία απαγορεύει κατά την κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων να γίνεται αναφορά σε ιατρικές έρευνες — ιδίως με την αναγραφή της ενδείξεως "κλινικά δοκιμασμένο" ή "δερματολογικά δοκιμασμένο" — εφόσον ενδέχεται ο καταναλωτής να σχηματίσει, ελλείψει στοιχείων σχετικά με το αντικείμενο και το αποτέλεσμα της έρευνας, εσφαλμένες παραστάσεις σχετικά με την ποιότητα και τον τρόπο δράσεως του καλλυντικού;

2) Αντιβαίνει στα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, στην οδηγία 76/768, ιδίως στο άρθρο της 6, παράγραφος 3, και στην οδηγία 84/450, ιδίως στα άρθρα της 4 και 7, η ρύθμιση ενός κράτους μέλους κατά την οποία η χρήση ενδείξεων κατά την έννοια του πρώτου ερωτήματος επιτρέπεται μόνον κατόπιν προηγούμενης άδειας από τον αρμόδιο ομοσπονδιακό υπουργό;»

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

17 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνηστεί ότι με την οδηγία 76/768 έγινε πλήρης εναρμόνιση των εθνικών κανόνων περί συσκευασίας και επισημάνσεως των καλλυντικών προϊόντων (βλ., μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα απόφαση Unilever, σκέψη 24, και την απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2000, C-220/98, Estée Lauder, Συλλογή 2000, σ. I-117, σκέψη 23).

18 Όπως το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, όταν ένα ζήτημα ρυθμίζεται κατά τρόπο εναρμονισμένο στο κοινοτικό επίπεδο, κάθε σχετικό εθνικό μέτρο πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων αυτού του μέτρου εναρμονίσεως και όχι υπό το πρίσμα των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης (βλ. αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 1989, C-150/88, Parfümerie-Fabrik 4711, Συλλογή 1989, σ. 3891, σκέψη 28, της 12ης Οκτωβρίου 1993, C-37/92, Vanacker και Lesage, Συλλογή 1993, σ. I-4947, σκέψη 9, και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-324/99, Daimler Chrysler, Συλλογή 2001, σ. I-9897, σκέψη 32).

19 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο ώστε στην επισήμανση, στην παρουσίαση προς πώληση και στη διαφήμιση των καλλυντικών προϊόντων, το κείμενο, οι ονομασίες, τα σήματα, οι εικόνες ή τα άλλα σύμβολα, παραστατικά ή μη, να μην χρησιμοποιούνται για να προσδώσουν στα προϊόντα αυτά ιδιότητες που δεν έχουν.

20 Εν προκειμένω, πρόκειται για μια συγκεκριμένη διάταξη η οποία απαγορεύει τις παραπλανητικές ενδείξεις που αφορούν αποκλειστικά τα χαρακτηριστικά των καλλυντικών προϊόντων και η οποία, κατά συνέπεια, πρέπει να ερμηνευθεί ως ειδικός κανόνας σε σχέση με τους γενικούς κανόνες της οδηγίας 84/450 οι οποίοι διέπουν την προστασία από την παραπλανητική διαφήμιση.

21 Κατά συνέπεια, προκειμένου να απαντηθούν τα προδικαστικά ερωτήματα, το Δικαστήριο πρέπει να περιοριστεί στην ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768.

Επί του πρώτου ερωτήματος

22 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 ρύθμιση κράτους μέλος η οποία απαγορεύει κατά την κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων να γίνεται αναφορά σε ιατρικές έρευνες — ιδίως με τη χρήση της ενδείξεως «κλινικά δοκιμασμένο» ή «δερματολογικά δοκιμασμένο» — εφόσον ενδέχεται ο καταναλωτής να σχηματίσει, ελλείψει στοιχείων σχετικά με το αντικείμενο και το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών, εσφαλμένες παραστάσεις σχετικά με την ποιότητα και τον τρόπο δράσεως του καλλυντικού.

23 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο ώστε στην επισήμανση, στην παρουσίαση προς πώληση και στη διαφήμιση των καλλυντικών προϊόντων, το κείμενο, οι ονομασίες, τα σήματα, οι εικόνες ή τα άλλα σύμβολα, παραστατικά ή μη, να μη χρησιμοποιούνται για να προσδώσουν στα προϊόντα αυτά ιδιότητες που δεν έχουν.

24 Ο εξαντλητικός χαρακτήρας της ρυθμίσεως αυτής, όπως ήδη τονίσθηκε στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως, συνεπάγεται ότι δεν επιτρέπεται πλέον στα κράτη μέλη να λαμβάνουν αυστηρότερα εθνικά μέτρα για την καταστολή της παραπλανητικής διαφημίσεως όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των καλλυντικών προϊόντων.

25 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, μολονότι είναι αληθές ότι το άρθρο 36 της Συνθήκης επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν περιορισμούς όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, εντούτοις η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται εφόσον υπάρχουν κοινοτικές οδηγίες οι οποίες προβλέπουν την εναρμόνιση των μέτρων που απαιτούνται για την πραγματοποίηση του ειδικού σκοπού που θα επιδίωκε η εφαρμογή του άρθρου 36 (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 1998, C-1/96, Compassion in World Farming, Συλλογή 1998, σ. I-1251, σκέψη 47, και της 25ης Μαρτίου 1999, C-112/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1999, σ. I-1821, σκέψη 54). Η εφαρμογή του άρθρου 36 αποκλείεται επίσης και στην περίπτωση που γίνεται επίκληση της ανάγκης προστασίας των καταναλωτών (απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1998, C-102/96, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1998, σ. I-6871, σκέψη 21).

26 Ωστόσο, τα μέτρα που καλούνται να λάβουν τα κράτη μέλη για την εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 πρέπει να είναι σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας (βλ., μεταξύ άλλων, τις προαναφερθείσες αποφάσεις Unilever, σκέψη 27, και Estée Lauder, σκέψη 26).

27 Κατά το άρθρο 26, παράγραφος 2, του LMG, απαγορεύονται οι αναφορές σε ιατρικές έρευνες εκτός και αν έχει χορηγηθεί άδεια για την αναγραφή μη παραπλανητικών ενδείξεων όσον αφορά τις φαρμακολογικές συνέπειες ή τις επιπτώσεις επί της λειτουργίας του οργανισμού του οικείου προϊόντος.

28 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, η αναγραφή της ενδείξεως «δερματολογικά δοκιμασμένο» επί της συσκευασίας των επίδικων στην κύρια δίκη προϊόντων απηγορεύθη για τον λόγο και μόνον ότι τα προϊόντα αυτά κυκλοφόρησαν στην αγορά χωρίς να γίνεται μνεία του αντικειμένου και του αποτελέσματος της ιατρικής έρευνας την οποία σιωπηρώς προϋποθέτει η ανωτέρω ένδειξη.

29 Πράγματι, σύμφωνα με την αυστριακή ρύθμιση και τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων, η παράλειψη ρητής αναφοράς στο αντικείμενο και στο αποτέλεσμα της ιατρικής έρευνας στην οποία υποβλήθηκαν τα καλλυντικά προϊόντα ενδέχεται να προκαλέσει στον καταναλωτή την εσφαλμένη εντύπωση ότι τα προϊόντα αυτά έχουν θεραπευτική δράση.

30 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξεταστεί αν η απλή ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο», η οποία αναγράφεται επί της συσκευασίας ενός καλλυντικού προϊόντος, είναι δυνατόν να προσδώσει σε αυτό χαρακτηριστικά που δεν έχει, παρέχοντας έτσι στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να απαγορεύσουν την κυκλοφορία του στην αγορά κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 3 της οδηγίας 76/768.

31 Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι το κριτήριο της τεκμαιρόμενης προσδοκίας του μέσου καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, εφαρμόζεται και στον τομέα της κυκλοφορίας στο εμπόριο καλλυντικών προϊόντων εφόσον η αναγραφή εσφαλμένων χαρακτηριστικών του προϊόντος δεν μπορεί να βλάψει τη δημόσια υγεία (προαναφερθείσα απόφαση Estée Lauder, σκέψεις 27 και 28).

32 Η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού στη διαφορά της κύριας δίκης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο», που αναγράφεται στη συσκευασία ορισμένων καλλυντικών προϊόντων, εν προκειμένω σαπώνων και προϊόντων για τα μαλλιά, δεν είναι δυνατόν να προκαλέσει στον μέσο καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, άλλη εντύπωση από αυτήν ότι το εν λόγω προϊόν υποβλήθηκε σε έρευνες με αντικείμενο τη μελέτη των επιπτώσεών του επί του δέρματος και ότι, κατά συνέπεια, η κυκλοφορία του στην αγορά προϋποθέτει ότι τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών ήσαν θετικά και ότι είναι φιλικό προς την επιδερμίδα ή, τουλάχιστον, δεν προκαλεί ερεθισμούς στο δέρμα.

33 Εξάλλου, η ακρίβεια των αποτελεσμάτων αυτών εξακολουθεί να υπόκειται στον έλεγχο των εθνικών αρχών.

34 Πράγματι, το άρθρο 7α, στοιχεία στ' και ζ', της οδηγίας 76/768 υποχρεώνει τον υπεύθυνο για τη διάθεση στην αγορά ενός καλλυντικού προϊόντος να βεβαιωθεί ότι οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών έχουν ευχερώς πρόσβαση στις πληροφορίες που αφορούν τα υπάρχοντα στοιχεία όσον αφορά τις παρενέργειες από τη χρήση του καλλυντικού και στα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το αποτέλεσμα που θεωρείται ότι έχει το καλλυντικό αυτό.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, η ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο» δεν μπορεί να παραπλανήσει τον μέσο καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, προσδίδοντας στα εν λόγω προϊόντα χαρακτηριστικά που δεν έχουν και, εν πάση περιπτώσει, ενδεχόμενη παραπλάνηση σχετικά με τα χαρακτηριστικά αυτά δεν μπορεί να έχει επιπτώσεις επί της δημόσιας υγείας.

36 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η απαγόρευση της εν λόγω ενδείξεως, στις περιπτώσεις που δεν αναγράφεται επί της συσκευασίας των καλλυντικών προϊόντων το

αντικείμενο και το αποτέλεσμα της ιατρικής ερεύνης, αποτελεί εθνικό μέτρο καταστολής της παραπλανητικής διαφημίσεως αυστηρότερο από αυτό του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768.

37 Όσον αφορά την ένδειξη «κλινικά δοκιμασμένο», η οποία επίσης μνημονεύεται στη διάταξη περί παραπομπής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ένδειξη αυτή είναι άσχετη με το αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη. Πράγματι, η διαφορά αφορά αποκλειστικά την ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο» που αναγράφεται στη συσκευασία των επίδικων προϊόντων.

38 Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τη χρήση της ενδείξεως «κλινικά δοκιμασμένο».

39 Βάσει των προεκτεθέντων, πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 ρύθμιση κράτους μέλους η οποία, κατά την κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων, απαγορεύει την αναφορά σε ιατρικές έρευνες — ιδίως με τη χρήση της ενδείξεως «δερματολογικά δοκιμασμένο» — εφόσον η ένδειξη αυτή δεν παραθέτει στοιχεία σχετικά με το αντικείμενο και το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

40 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία η αναγραφή ενδείξεων όπως αυτές που μνημονεύονται στο πρώτο ερώτημα επιτρέπεται μόνον κατόπιν προηγούμενης αδείας του αρμόδιου υπουργού.

41 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει της συνδυασμένης εφαρμογής των άρθρων 9, παράγραφος 3, και 26, παράγραφος 2, του LMG, επιτρέπεται με απόφαση του αρμόδιου υπουργού, κατόπιν σχετικού αιτήματος, η αναγραφή ενδείξεων που αφορούν την υγεία σε ορισμένα καλλυντικά προϊόντα, εφόσον αυτό συμβιβάζεται με την προστασία των καταναλωτών από την παραπλανητική διαφήμιση.

42 Κατά συνέπεια, η κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων με την ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο», έστω και αν η ένδειξη αυτή, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 35 της παρούσης αποφάσεως, δεν είναι δυνατόν να παραπλανήσει τον μέσο καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, απαιτεί την προηγούμενη έγκριση από τις εθνικές αρχές.

43 Ωστόσο, δεδομένου ότι η ένδειξη «δερματολογικά δοκιμασμένο» δεν μπορεί να παραπλανήσει τον ως άνω καταναλωτή, αφού δεν προσδίδει στα επίδικα καλλυντικά προϊόντα χαρακτηριστικά που δεν διαθέτουν, η κυκλοφορία των προϊόντων αυτών δεν εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768.

44 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων τα οποία ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της οδηγίας 76/768 διέπεται από τον θεμελιώδη κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών και, κατά συνέπεια, δεν επιτρέπεται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της κυκλοφορίας τους στην αγορά.

45 Συνεπώς, όπως το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, η ανάγκη λήψεως της αδείας που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 3, του LMG συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω προϊόντων, το οποίο ουδόλως μπορεί να δικαιολογηθεί (προαναφερθείσα απόφαση Unilever, σκέψη 34).

46 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768 ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία η χρήση ενδείξεων κατά την έννοια του πρώτου ερωτήματος επιτρέπεται μόνον κατόπιν προηγούμενης αδείας από τον αρμόδιο υπουργό.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 29ης Ιανουαρίου 2001 το Verwaltungsgerichtshof, αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των

αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/35/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993, αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία, κατά την κυκλοφορία στην αγορά καλλυντικών προϊόντων, απαγορεύει την αναφορά σε ιατρικές έρευνες — ιδίως με τη χρήση της ενδείξεως «δερματολογικά δοκιμασμένο» — εφόσον η ένδειξη αυτή δεν παραθέτει στοιχεία σχετικά με το αντικείμενο και το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών.

2) **Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 76/768, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/35, απαγορεύει διάταξη κράτους μέλους κατά την οποία η χρήση ενδείξεων κατά την έννοια του πρώτου ερωτήματος επιτρέπεται μόνον κατόπιν προηγούμενης αδείας από τον αρμόδιο υπουργό.**

Puissochet Schintgen Σκουρής

Macken Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Οκτωβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P Puissochet